

455/2018/Ált.

Döntéshozatal:
Egyszerű többség

T Á J É K Ö Z T A T Ó

- a Megyei Közgyűléshez -

**a vasúti közlekedés teherforgalmi, logisztikai szolgáltatásairól Szabolcs-
Szatmár-Bereg megyében**

**Tájékoztató a vasúti közlekedés teherforgalmi,
logisztikai szolgáltatásairól
Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében**

Záhony, 2018. november 19.

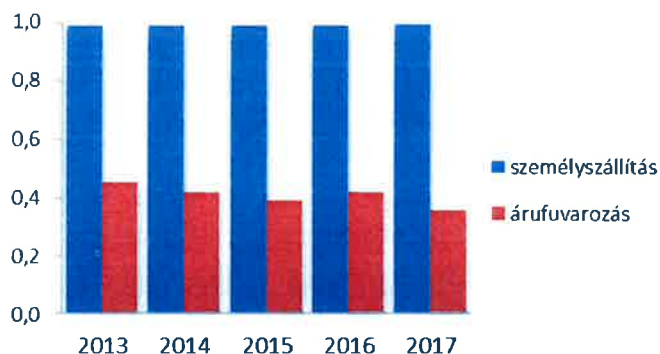
ZÁHONY-PORT Zrt.
Székhely: 4526 Záhony, Európa tér 1.
Adószám: 13802613-2-01-00000000
Cégjegyzékszám: 15-10-048228
Ész.: 10404436-50495449-56531000
- 15 -

Gubik László
vezérigazgató

1. Bevezető

Az EU és a magyar közlekedéspolitikai meghatározó eleme a környezettudatos közlekedésfejlesztés: a közutak leterheltségét csökkentő és kevesebb környezeti terhelést okozó vasúti fuvarozás részarányának növelése.

Az áru fuvarozást érintő szállítási piac liberalizációja teljesen befejeződött. A vasúti áru fuvarozást, a nyílt pályákhoz való szabad hozzáférés elvén, bármely engedéllyel rendelkező vasút vállalat végezheti. Jelenleg 47 magyar és más EU-s vállalkozás rendelkezik hálózat hozzáférési szerződéssel és végez ilyen tevékenységet a MÁV pályahálózatán. 2017-ben a vasúti áru fuvarozás teljesítménye 53,4 millió árutonna volt. A piacvezető áru fuvarozási társaságok forgalmukkal a szállítási piac 90%-át

1. ábra Piaci koncentráció változása 2013-2017

A vasúti fuvarozási piaci koncentrációját a közgazdaságtanban elfogadott Herfindahl-Hirshman-index (HHI) alapján elemezik. A MÁV Zrt. nyílt hozzáférésű vasúti pályahálózatán közlekedtetett vonatok szegmensének tekintetében a **személyszállítás** HHI értéke évekre visszamenően folyamatosan tartja kiemelkedő értékét (HHI = 0,9943), ami a **személyszállítás piacvezető helyzetét** igazolja vissza. Ezzel szemben az áru fuvarozási piachoz köthető HHI érték számottevően kisebb (HHI = 0,3536) ami azt jelenti, hogy az **áru fuvarozási szegmens tovább liberalizálódott, azaz** mind a 47 vasúti társaság érintett. A 2017. évben a pályavasúti szolgáltatások értékesítéséből származó árbevétel adatokból megállapítható, hogy a kisebb áru fuvarozó vasúti cégek együttes piaci potenciálja kis mértékben nőtt, ezáltal ebben a szegmensben a HHI érték minimális csökkenést mutat. A MÁV Zrt. hálózatán 2017. évben több mint 102 millió vonatkilométert tettek meg a vasúti társaságok által közlekedtetett vonatok, ami több mint 1 %-kal haladta meg az előző évi teljesítményt. A vonatkilométer teljesítményeket közel 71%-ban villamos vontatással hozták létre a vasút vállalatok, melynek aránya nem változott számottevően az előző évekhez képest.

2017-ben több mint 41,6 milliárd bruttótonna-kilométert tettek meg a vonatok, ami azt jelenti, hogy a bruttótonna-kilométer teljesítmény is növekedett az előző évhez képest. A fokozatos csökkenések után, 2016-hoz képest 2017-ben 7,1%-kal nőtt a vizsgált teljesítmény, ami részben az áru fuvarozási teljesítmények növekedésének volt köszönhető.

2. A vasúti infrastruktúra a megyében

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye országosan egyedülálló vasúti infrastruktúra sajátossága, hogy itt a normál nyomtáv mellett széles- és keskeny nyomtávú vágányhálózat is van. Szabolcs-Szatmár-Bereg megye határain belül 16 vonal, vonalszakasz található, az alábbiak szerint:

Az országos törzshálózati vasúti pályák közé tartozik (a transz-európai vasúti áruszállítási hálózat részeként működő vasúti pályák):

- 100 Budapest (Nyugati pu.) - Cegléd - Szolnok - Záhony – országhatár (21 tonna tengelyterhelés a megyei szakaszon és 120 km/h pályasebesség)
- 100c Mezőzombor – Nyíregyháza (21 t/120 km/h)
- 284 Záhony normál nyomtávú hálózat (rendező pályaudvar, elsődlegesen teherforgalom részére) (21t/40 km/h)

- 400 Záhony széles nyomtávú hálózat (rendező pályaudvarok, elsődlegesen teherforgalom részére) (24,5t / 40 km/h)

Az országos törzshálózati vasúti pályák közé tartozik (nem a transz-európai vasúti áruforgalomszervezési hálózat részét képező országos törzshálózati vasúti pályák):

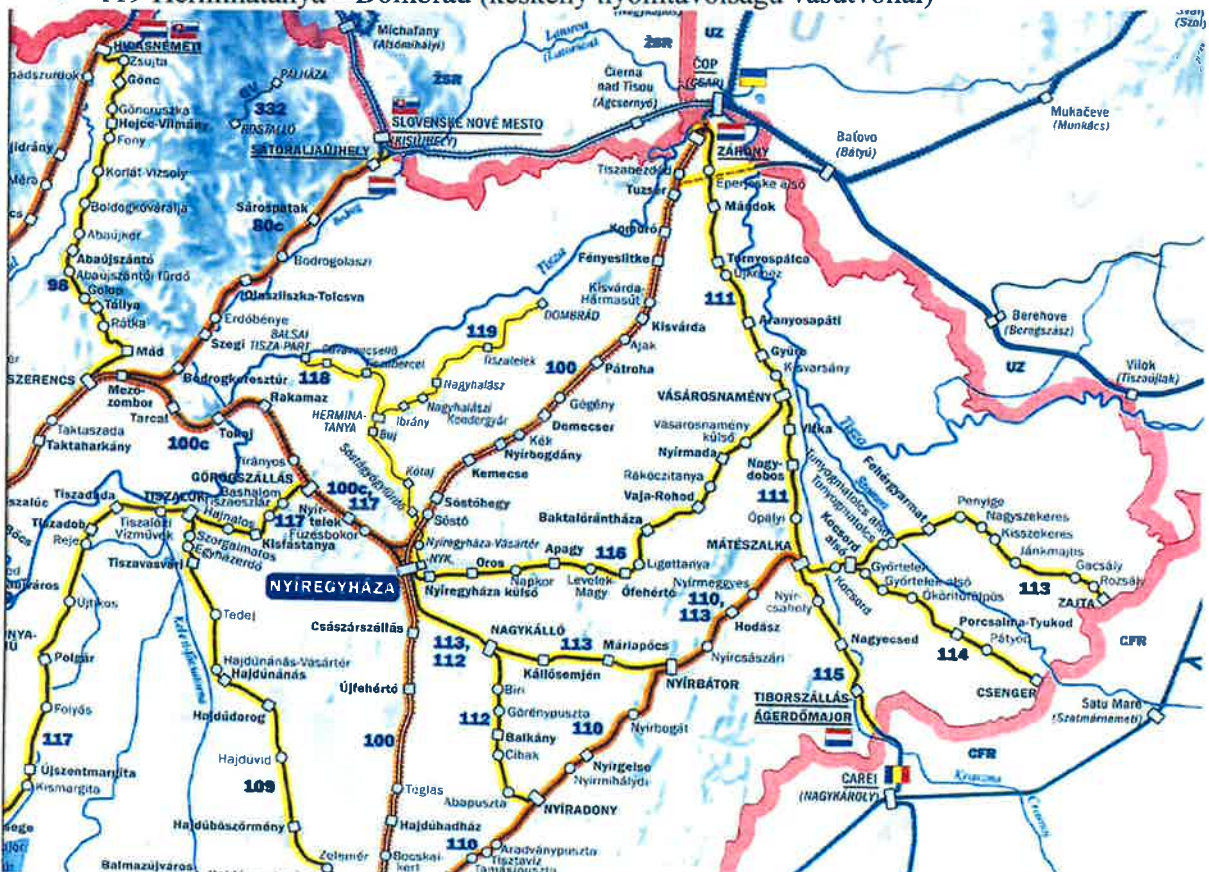
- 110 Apafa – Mátészalka (21t/ 80 km/h)
- 115 Mátészalka - Tiborszállás - Ágerdömajor – országhatár (18,5t /50 km/h)

A regionális vasúti pályák közé tartozik:

- 109 Tiszalök –Tócóvölgy (21t/ 60 km/h)
- 111 Mátészalka – Záhony (21t/ 60 km/h)
- 113 (2) Mátészalka – Fehérgyarmat (18,5t/ 60 km/h)
- 117 (2) Tiszalök – Görögszállás (21t/ 60 km/h)

Az egyéb vasúti pályák közé tartozik:

- 112 Nagykálló - Nyíradony
- 113 (1) Nyíregyháza – Nyírbátor (14t-16t/40-60 km/h szakaszonként eltérő)
- 113 (3) Fehérgyarmat – Zajta (18,5t/ 60 km/h)
- 114 Kocsord alsó – Csenger (16t/50 km/h)
- 116 Nyíregyháza – Vásárosnamény (Nyírmadaig 18,5t /40 km/h, Nyírmada Vásárosnamény között 21t/ 60 km/h)
- 117 (1) Ohat-Pusztakócs - Tiszalök
- 118 Nyíregyháza - Balsai Tisza-part (keskeny nyomtávolságú vasútvonal)
- 119 Herminatanya – Dombrád (keskeny nyomtávolságú vasútvonal)

2.sz ábra Szabolcs-Szatmár-Bereg megye vasúti térképe

3. Vasúti árufuvarozás Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 2017. évben 9 vállalkozó vasúti társaság végzett üzleti tevékenységet: a Rail Cargo Hungaria Zrt., MMV Zrt. „AWT RAIL HU ZRt., LTE Hungária Kft., FLOYD Zrt., Train Hungary Magánvasút Kft., DB Cargo Hungária Kft., PSZ, a.s., CER Hungary Zrt.

Az árufuvarozási szereplőknek a pályavasút a vasúti törvényben előírt független kapacitás elosztó szervezet által közzétett Hálózati üzletszabályzatban meghirdetett szolgáltatásokat nyújthatja, az ott meghirdetett áron. Ezek a szolgáltatások a következők:

Alapszolgáltatások: menetvonal biztosítás, közlekedtetés, felsővezetéki rendszerek használata

Járulékos szolgáltatások: állomáshasználat hozzáférés jellegű szolgáltatásai (több különféle berendezéshez kapcsolódóan), járműtárolás, vasúti járműmérleg használata, tolatószemélyzet biztosítása, tolató vontatójármű biztosítása, vontatási/előfűtési/előhűtési felhasználású üzemanyag biztosítása, vontatási/előfűtési/előhűtési célú villamos energia biztosítása, vonatfelvétel, személyzet biztosítása mérlegeléshez, tengelyátszerelés, forgóváz használat.

A fenti szolgáltatások közül az árufuvarozási tevékenységhez kapcsolódóan a következő szolgáltatások elérhetők a megyében:

Menetvonal biztosítás: a megye egész területén.

Közlekedtetés: a megye egész területén.

Felsővezetéki rendszerek használata: a megye területén a 100-as, 100c-s vonalainkon.

Állomáshasználat hozzáférés jellegű szolgáltatásai: a megye területén található állomásainkon az egyedileg hozzáférhető infrastrukturális elemeknek megfelelően.

Közforgalmú rakodóterületek közül a megyében több állomáson is rendszeresen végeznek rakodási tevékenységet. Ezek: Kemece, Kisvárd, Mátészalka, Nyírbátor, Nyíregyháza, Sóstóhegy, Tiszavasvári, Újfehértó.

Járműtárolás: a tárolásra alkalmas vágányokkal rendelkező állomásokon egyedi elbírálás alapján.

Vasúti járműmérleg használata: a megye területén a következő állomások rendelkeznek ilyen mérleggel: Eperjeske-Átrakó, Eperjeske-Rendező, Záhony, Záhony-Rendező, Mátészalka, Nyírbátor, Nyíregyháza. Ezekben az állomásokon a mérlegeléshez személyzetet is tud igény esetén biztosítani a MÁV Zrt.

Tolatószemélyzet biztosítása: humánkapacitás függvényében megrendelés alapján Nyíregyháza, Mátészalka, Záhony, Eperjeske telephellyel rendelkezik a MÁV Zrt a megye területén. Ezekről a telephelyekről tudja kiszolgálni a környező állomásokra beadott igényeket is.

Tolató vontatójármű biztosítása: ez a szolgáltatás csak Záhony körzetben lehetséges előre meghirdetett időintervallumokban. A szolgáltatás tartalmazza a mozdonyos személyzet biztosítását is.

Vontatási/előfűtési/előhűtési felhasználású üzemanyag biztosítása: a megye területén Nyíregyháza, Mátészalka és Záhony telephelyen van lehetőség a vontatójárművek üzemanyag vételezésének biztosítására.

Vonatfelvétel: humánkapacitás függvényében megrendelés alapján. Hatóköre jellemzően megegyezik a tolatószemélyzet biztosítása szolgáltatás hatókörével.

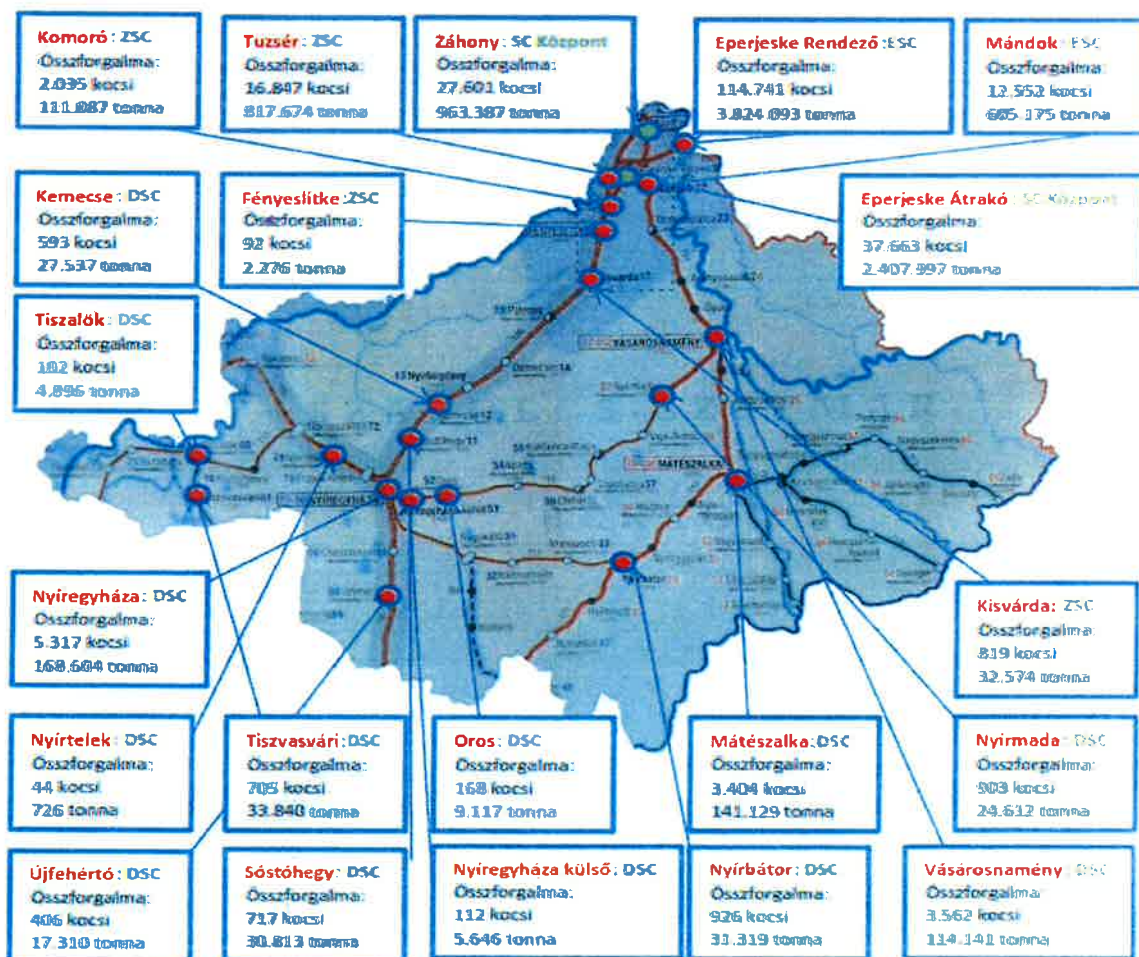
Tengelyátszerelés, forgóváz-használat: jellegéből adódóan az országban egyedül Záhony körzetben értelmezhető szolgáltatás. Ukrajnából/Ukrajnába irányuló forgalom esetén az eltérő

nyomtáv miatt szükséges technológia. A megyében két határponton lépnek be a küldemények Ukrajna irányából. A két határpont Záhony és Eperjeske Rendező pályaudvar.

A nyílt hozzáférésű pályákon kívül jelenleg, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyében 34 ipartelepen végeznek vasúttal kapcsolatos logisztikai tevékenységet, ezek együttes kocsiforgalma 2017. évben 36285 kocsis volt. Ebből 17969 kocsis volt a leadási, 18316 kocsis a feladási forgalom. Az összesített adat tartalmazza mind a széles, mind a normál nyomközű vasúthálózaton kezelt kocsikat. A telepek közül 9 db tisztán MÁV Zrt tulajdon, a többi különféle vállalkozások tulajdonában van. Nagyobb iparvágány forgalmat bonyolít Nyíregyháza és Vásárosnamény is. Azonban az ipartelepeken történő árukezelés nagyobb részét Záhony térség adja, az Ukrajna felől érkező küldemények feldolgozása kapcsán.

A 3. sz ábra a Rail Cargo Hungaria Zrt Szabolcs-Szatmár-Bereg megye területén árufuvarozásra megnyitott szolgálati helyeit és az ott működő Service Centerek forgalmát mutatja.

A Rail Cargo Hungaria Zrt Magyarország piacvezető vállalata a vasúti teherfuvarozásban. Országosan 2017-ben 1869 fővel végezte el 33,2 milliót árutonna fuvarozását. Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye kiemelten fontos terület, hiszen a széles és normál nyomköz találkozásánál számos stratégiai feladat koncentrálódik. Az RCH a múlt évben a megyében 247 főt foglalkoztatott és 51 állomáson állt az ügyfelek rendelkezésére. Két Service Center Központja van a megyében, Záhony SC(ZSC) és Eperjeske SC (ESC). Továbbá egy harmadik Service Centernek a Debrecen SC(DSC) is vannak a megyében állomásai.

3.sz ábra

Az MMV Zrt vasútvállalat által 2018 évben a megyei állomások forgalma 45 ezer tonna volt.

- Nyíregyháza állomás: gabona 6.000 tonna
- Nyírbátor állomás: gabona 3.000 tonna
- Mátészalka állomás: gabona 6.000 tonna
- Oros rakodóhely: kavics 20.000 tonna
- Vásárosnamény állomás : faforgalom 10.000 tonna.

A Floyd Zrt. jelenleg csak a nyírbátori TVP-Gabona Kereskedőház kft telephelyén fordul meg heti rendszerességgel, más forgalmat a megyében nem bonyolít.

Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye vasútállomásain a Rail Cargo Hungaria Zrt. normál nyomtávolságon az 1 sz. táblázat szerinti leadási és feladási teljesítmények kezelésében működött közre 2017-ben.

Állomás	Normál leadás		Normál feladás		Összforgalom		Főbb árunemek
	kocsi	tonna	kocsi	tonna	kocsi	tonna	
Eperjeske Rendező	0	0	0	0	0	0	minden
Eperjeske Átrakó	81	1 090	95	2 214	176	3 304	só, fa, papír, szójabab, vasérc
Mándok	712	39 438	686	32 708	1 398	72 146	só, műtrágya, papír
Záhony	2 996	61 711	2 549	109 076	5 545	170 787	gáz, só, műtrágya, talpfa, üres magán kocsi
Tuzsér	3 580	126 006	3 012	124 583	6 592	250 589	fa, földgáz, gépkocsi, üres magán kocsi
Komoró	48	1 632	1 040	54 240	1 088	55 872	melasz, petrolátum
Fényeslitke	48	1 174	44	1 102	92	2 276	fa, alkatrész, vas, üres magán kocsi
Kisvárdá	375	9 019	444	23 555	819	32 574	kukorica, üres magán kocsi
KEMECSE	36	756	557	26 781	593	27 537	kukorica, üres magán kocsi
MÁTÉSZALKA	990	21 188	2 414	119 941	3 404	141 129	kukorica, üres magán kocsi, vashulladék, fa
NYÍRBÁTOR	291	8 751	635	22 568	926	31 319	gabona, fa, kukorica, szója
NYÍREGYHÁZA	1 758	44 035	3 559	124 569	5 317	168 604	kukorica, hűtő, vashulladék, fa
NYÍREGYHÁZA-KÜLSŐ	94	4 966	18	680	112	5 646	fa, hídlem
NYÍRMÁDA	428	15 079	475	9 533	903	24 612	korom, üres magán kocsi
NYÍRTELEK	19	384	25	342	44	726	katonai áru
OROS	168	9 117	0	0	168	9 117	kavics
SÓSTÓHEGY	173	3 460	544	27 353	717	30 813	kukorica, üres magán kocsi
Tiszavasvári	0	0	705	33 840	705	33 840	cukorrépa
TISZALÓK	0	0	102	4 896	102	4 896	cukorrépa
ÚJFEHÉRTŐ	73	1 460	333	15 850	406	17 310	kukorica, üres magán kocsi
VÁSÁROSNAMÉNY	3 444	107 984	118	6 157	3 562	114 141	fa, OSB lap
Összesen:	15 314	457 250	17 355	739 988	32 669	1 197 238	

1.sz. táblázat

A Rail Cargo Hungaria Zrt az ügyfelei részére a 2. sz. táblázatban megjelölt állomásokon is rendelkezésre áll , azonban 2017-ben ezeken az állomásokon nem történt árumozgás.

APAGY	DEMECSER	KÁLLÓSEMJÉN	NAGYECSED	PENYIGE	TISZADADA	VAJA-ROHOD
BAKTALÓRÁNTHÁZA	GÖRÖGSZÁLLÁS	LIGETTANYA	NAGYSZEKERES	PORCSALMA-TYUKOD	TISZADOB	ZAJTA
CSÁSZÁRSZÁLLÁS	HODÁSZ	MÁRIAPÓCS	NYÍRBOGDÁNY	TIBORSZÁLLÁS	TISZALÓK	
CSENGER	JÁNKMAJTIS	NAGYDOBOS	NYÍRGELSE	Tiszavasvári	ÚJSZENTMARGITA	

2.sz. táblázat

3.1 Határforgalmi adatok

A megye nemzetközi vasúti áruszállítását tekintve, az ukrán-magyar határszakaszon két jelentős vasúti határátmenettel rendelkezik. A még ma is jelentős Keleti-Nyugati irányban belépő import és tranzit forgalom mellett, a kilépő export és tranzit forgalom, Eperjeske-Bátyu valamint Záhony és Csap között bonyolódik le. Széles nyomtávon Eperjeske határállomáson belépett **63322 kocsi**, melyből a küldemények vonatkozásában részletesebb adatokat az RCH által szolgáltatott 3. sz táblázat és az 4.sz.ábra tartalmazza.

Az **MMV Zrt. széles nyomtávú forgalma Záhony határátmenetben 2018-ban:** export forgalomban 990 tonna, import forgalomban. 199.000 tonna volt.

Állomás megnevezése	Szélesen belépett mennyiség		Átrakott mennyiség		Széles leadás		Áttengelyezés		Összesen:	
	Kocsi	Tonna	Kocsi	Tonna	Kocsi	Tonna	Kocsi	Tonna	Kocsi	Tonna
Eperjeske Rendező	57386	3493035							0	0
Eperjeske Átrakó			34846	2239542	2596	164414			37442	2403956
Mándok			4606	280644	2592	139321			7198	419965
Záhony			2700	168118	4977	241363	1396	82119	9073	491600
Tuzsér			745	43932	4969	194499			5714	238431
Komoró					928	54740			928	54740
Összesen:	57386	3493035	42897	2732236	16062	794337	1396	82119	60355	3608692

4.sz. ábra

Összehasonlításként 2014-ben 55.275 kocsiban 3.083.793 tonna áru lépett be széles nyomtávon Ukrajnából. Ebből átszerelt kocsi 370 volt 21.765 tonna, széles leadás 14.734 kocsi 611.632 tonna, míg az átrakott mennyiség 40.171kocsi 2.450.396 tonna forgalmat tett ki.

A széles nyomtávolságon kilépő küldemények száma 63 317 kocsi melyből az RCH forgalmát az alábbi 4.sz.táblázat és 5.sz. ábra szerint alakultak.

Állomás megnevezése	Szélesen kilépő mennyiség		Átrakott mennyiség		Széles feladás		Összesen:	
	Kocsi	Tonna	Kocsi	Tonna	Kocsi	Tonna	Kocsi	Tonna
Eperjeske Rendező	57355	331058					0	0
Eperjeske Átrakó					45	717	45	717
Mándok					3441	99071	3441	99071
Záhony			467	26300	2963	59667	3430	85967
Tuzsér					4541	144828	4541	144828
Komoró					19	475	19	475
Összesen:	57355	331058	467	26300	11009	304758	11476	331058

4.sz. táblázat

5.sz. ábra

2014-ben 51.372 kocsival 202.947 tonna áru lépett ki Ukrajnában.

Normál nyomtávolságon Záhony határállomáson keresztül 2017-ben 7154 kocsi, (melyből az RCH forgalmában 4575 kocsival 64960 tonna) áru lépett be az országba, míg a kilépő

forgalom 7681 kocsi,(melyből az RCH része 4978 kocsival 150073 tonna) volt. Összehasonlító adatként 2014-ben 3509 kocsival 18.454 tonna lépett be, illetve 3487 kocsival 139.632 tonna lépett ki.

AZ MMV Zrt forgalma ez évben normál nyomtávon Záhony körzetben 81.000 tonnát ért el .A Nyírbrányon keresztüli tranzitforgalma 15000 tonna volt.

A megye harmadik áru és személyforgalom lebonyolítására alkalmas vasúti határátkelőjén Romániából Ágerdőmajor/Berverni határállomáson nem történ áruszállítás 2017-ben.

3.2. A vasúti fuvarozás és logisztika lehetőségei, kapacitása a Záhonyi régióban.

A záhonyi vasúti átrakási csomópont fontos és különleges helyet foglal el nemcsak a magyar, hanem az európai vasúti-közlekedési rendszerben is. Jelentősége és sajátos volta abból adódik, hogy két eltérő vasúti pályarendszer, a normál és széles nyomtávolságú vágányok találkozási pontján helyezkedik el. Az összefüggő európai vasúthálózat több mint 235 ezer km normál (1435mm) és a volt Szovjetunió utód államainak mintegy 135 ezer km hosszú széles (1520mm) vasútvonalát köti össze. A záhonyi átrakókörzetben 150 km hosszú széles és 350 km hosszú normál nyomtávú pályahálózat koncentrálódik. A Magyarországon keresztüli kelet-nyugati tranzit vagy az export-import vasúti áruforgalom nagy része szinte csak a záhonyi átrakókörzeten keresztül bonyolódik, mivel az eltérő nyomtávolságok miatt a széles nyomtávú vagonokból vagy vagonokba itt történik az áruk, rakományok átrakása, átféjtése, vasúti kocsik tengelyászerelése.

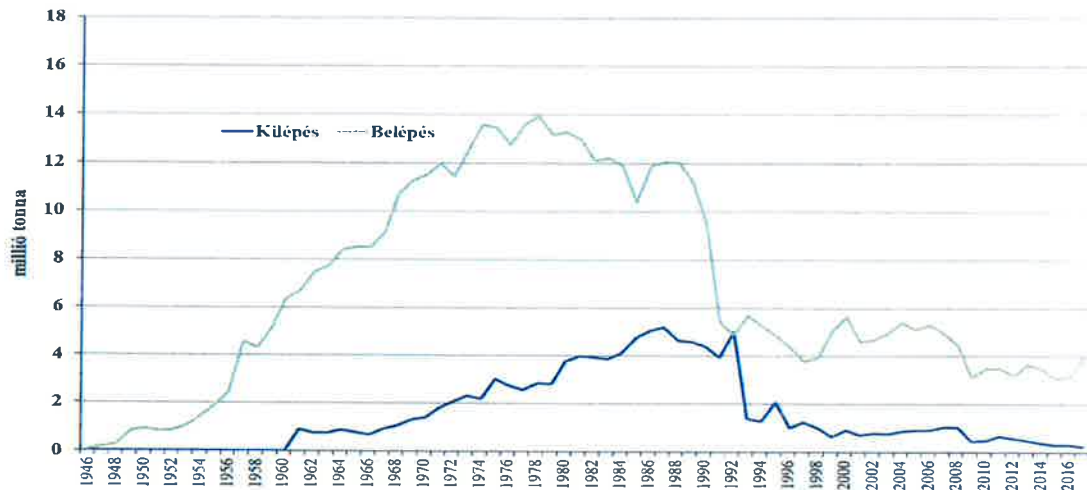

6.sz ábra

A záhonyi térség gazdasági profilja a vasúti közlekedésre épülve alakult ki azzal a céllal, hogy meghatározó szerepet töltsön be a kelet-nyugati irányú vasúti áruszállításban. A térség azonban az elmúlt években folyamatosan veszített jelentőségéből. Míg Záhonyban az egykori Szovjetunió felbomlása előtt évi 16-17 millió tonnás forgalom is bonyolódott , a

rendszerátváltás után Záhony forgalma viszont jelenleg közel negyedére esett vissza. 2017 évben a vasúti belépő-kilépő áruforgalom együttesen 4,5 millió tonnát tett ki. A Záhonyi térség áruforgalmát a nyolcvanas évekig folyamatosan növekvő mennyiségi igény jellemezte. A tényleges teljesítményekben a csúcspont 1987-ben jelentkezett 5 millió tonnás kilépő, és 12 millió tonnás belépő forgalommal.

Záhony Átrakóközvet vasúti áruforgalmának alakulása 1946-tól

7.sz. ábra

A 7.sz. ábrából kirajzolódik, hogy Záhony legdinamikusabb növekedése a hatvanas évekre esik, s egészen 1987-ig mennyiségi növekedés jellemzi. Az átrakó körzet a politikai változások, a tulajdonviszonyok átalakulása, a piacgazdaságra való átállás és az áruszállítás volumenének jelentős csökkenése miatt azonban sebezhetővé, rugalmatlanná vált, kiéleződött a külső piacoktól való függés. Az átrakó körzetben lévő 11 település ipara teljes egészében az átrakásra épült: nem alakult ki valódi termelőkapacitás, hanem csak a szállításhoz kapcsolódó feldolgozás, szolgálat.

A térség számára meghatározó a tranzitforgalom szerepe, mely ugyancsak jelentős visszaeséssel küzd. A nyolcvanas években stabilizálódott 2 millió tonnás belépő és 1,5 millió tonnás kilépő tranzit forgalom 1991-re a belépő tranzit tekintetében felére, 1996-re hatodára, míg a kilépő tranzit viszonyában 1991-re kétharmadára, 1995-re pedig negyedére esett vissza. A teljes tranzitforgalom Jugoszláviába, Ausztriába és a horvát-szlovén térségbe irányult, 1995-re azonban a jugoszláv tranzit gyakorlatilag teljesen megszűnt. A tranzit folyosók átstrukturálódásával tehát jelentősen lecsökkent a magyar folyosók tranzitforgalomban betöltött részaránya.

Eközben a feltörekvő ázsiai országokból az Európába érkező és az innen induló teherforgalom nem csökkent, még ha az áru döntő része jelenleg is hajón érkezik. A tranzitforgalom viszont nagyrészt elkerüli az országot. A FÁK-országok felől érkező szállítmányok leginkább Lengyelországon keresztül jutnak el Európába.

3.3. A határátkelők szállítási volumenei, átrakási kapacitások

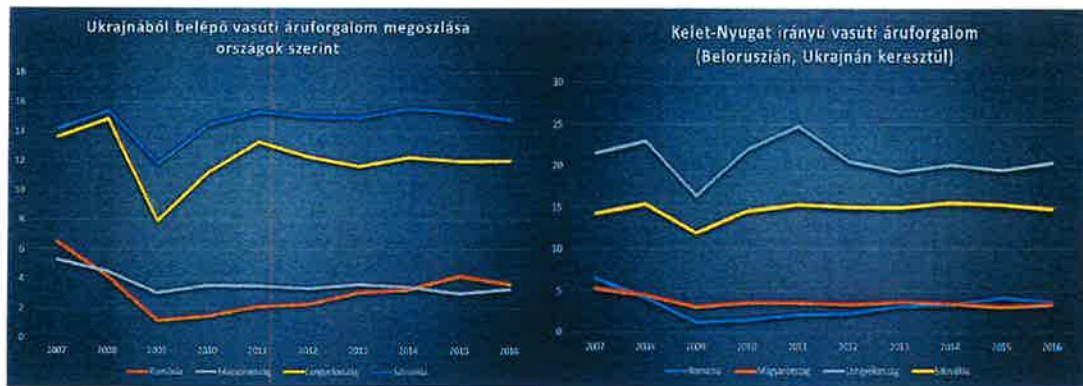
A magyar oldalon a kiépített átrakási kapacitás jelenleg 5-10 millió tonna árumennyiség átrakását teszi lehetővé, melynek felső értéke szükség esetén fejlesztés, korszerűsítés mellett elérheti újra a 15 millió tonna átrakási mennyiséget. A jelenlegi forgalom 4,5 millió tonna.

Versenyhelyzet az EU keleti határán:

A vasúti árufuvarozás nemzetközi viszonylatában az Európai Unió és Ukrajna közötti határátmeneteket tekintve, a Magyarországi határátmenetek súlya sajnos nagy

mértékben lecsökkent. Arányaiban az összes volumen tekintetében a szomszédos országokhoz képest további csökkenő tendenciát mutat, különösen az Oroszország-Ukrajna- Európai Unió valamint az Ukrajnai belső állapotok kihatása kapcsán.

Míg korábban Záhony hagyományosan vezető szerepet játszott a térség – Szlovákia és Románia – vasúti határátmeneteivel a keleti áruforgalomért folytatott versenyben, sajnos jelenleg az Ukrajnán keresztül lebonyolított Kelet-Nyugati forgalomban csak mintegy 10, %-os súlyarányal szerepel.

8./sz. ábra: Ukrajnából EU-ba belépő vasúti áruszállítási volumen, valamint a Kelet-Nyugat irányú vasúti áruszállítás megoszlása. (OSZSZSD adatok alapján)

A vasúton belépő áruvolumen, amely a térség vonatkozásában a fő foglalkoztatást jelenti, a 2008-2009-es gazdasági válság előtti 5,3 millió tonnáról 2015-re 3 millió tonnára esett vissza. **A 2016-ban elindult egy növekedési folyamat melynek következtében 2017-ben már a Záhonyi forgalom meghaladta a 4 millió tonnát.**

Az import forgalom, a 2008-as gazdasági válság előtti volumenről 63, %-ra csökkent. Nagyarányú visszaesés következett be az ömlesztett árunemek köréből a kőszén, kokszt behozatal vonatkozásában, amely gyakorlatilag teljesen eltűnt a palettáról, kb 1 millió tonna, viszont 2017-ben szintén elkezdődött a beszállítás és ez évben kb 200 ezer tonna van tervezve.

Az is megfigyelhető, hogy az Ukrajnából belépő áruforgalom jelentős részét képezi még mindig az import és tranzit forgalomban jelentkező ömlesztett áru félésegek, nyersanyagok, közül a fekete fémek, vasérc és koncentrátum, mely az összes forgalom 47%-a 1700 ezer tonna. Az ömlesztett áru Szlovákiában Tiszacsernyő forgalmának közel 80%-a ami kb. 6 millió tonnát tesz ki évente, de a lengyel-ukrán határátmenetben is pl. a lengyel LHS Vasúttársaság forgalmának is közel 50%-át (4,5-5 millió tonna) adja. Szlovákiában a vasérc átrakási igényt figyelembe véve és szem előtt tartva a technológia modernizálásának szükségességét, a Kelet-szlovákiai Átrakási Igazgatóság területén Tiszacsernyőben, a korábbinál fejlettebb átrakási technológiát alakítottak ki, egy Konzorcium részvételével. Szlovákia jelentős fejlesztéseket hajtott és hajt végre az átrakókörzetben:

- **Dobrán kiépítettek egy konténerterminált** (ahol napjainkban heti 3-5 kínai konténervonatot is kezelnek budapesti rendeltetéssel. (A Dobrai terminált az Orosz vasutak leány vállalata a Transzkonténer hosszabb időre lebérelte és igyekszik ráirányítani a Kínából Oroszországon keresztül szállított konténerforgalmat)
- **fejlesztették a vegyi anyag átfejtőt**, ahol kialakították az átfejtés alatti mérlegelést valamint az átfolyás mérést, így teljesen zárt technológia áll rendelkezésre a vegyi anyagok kezelésére, valamint a rendszer már alkalmas az új nagyobb méretű tartályvagonok töltésére.
- új bakdarukat telepítettek, speciális mágnes megfogókkal és más adapterekkel

A keleti vasutakkal történő árufuvarozás jogi alapjait rögzítő SZMG SZ Megállapodás, az átrakásos forgalomban alaprendként írja elő, **hogy a fogadó fél rak át, vagyis**

keletről érkező áruk esetén az átrakás Magyarországon történik – ez bevételt és foglalkoztatást jelent a térségnek, az országnak. Erre alapozták a több évtizedes záhonyi fejlesztéseket, erre építhetők a további elképzelések is.

Az Ukrajnával és azon túl fekvő országokkal, elsősorban FÁK országokkal, Oroszországgal, Kazahsztánnal, Kínával lebonyolított forgalom egyik meghatározó eleme keleti gazdasági kapcsolataink építésének, vasúthálózati és logisztikai/árufuvarozási fejlesztési koncepcióknak, a záhonyi térségben pedig a munkahelyek megtartásának, újak megteremtésének.

4. Üzleti környezet, Szolgáltatók, Vállalkozások a Térségben

4.1 Üzleti környezet

Hátrányos jellemzője volt a térségnek az utóbbi idők versenyképesség-csökkenése, főleg a keletről érkező importforgalom visszaesése miatt.

A Záhony térségi szolgáltatók közül többen küzdenek az életben maradásért. A 2008-as forgalmakhoz képest a jelenlegi jelentősen csökkent. Ez azért gond, mert ez a tevékenység – vasúti széles/normál átrakás és logisztikai szolgáltatás nyújtása - több mint 2000 főnek ad munkát állami és civil szektorban. Ennek elvesztése komoly társadalmi feszültséget eredményez egy olyan térségbe, amelyik mindig küzdött a munkalehetőségek hiányával.

4.2 Iparvágányok

Záhony és térségében az iparvágányokhoz való hozzáférhetőséget az új vasúti törvény megszületése előtt a MÁV szabályozta. Záhonyban a közforgalmi pályahálózaton is a forgalmi és az üzemeltetési feladatokat a MÁV üzletága látta el. Az új vasúti törvény 2006-tól egyértelművé teszi, hogy **minden, egynél több felhasználót kiszolgáló, nem magántulajdonú vágány nyílt hozzáférésűvé válik**. Ennek következtében a MÁV is köteles beengedni a vágányokra a vasúti teherszállító cégeket.

4.3 Jelentősebb logisztikai vállalkozások

A **MÁV Zrt. Területi szervezetei és leányvállalatai** a legnagyobb foglalkoztató cég, közel 2000 főt foglalkoztat. A MÁV Zrt. és különböző leányvállalatai, a vasútvállalatok, a **logisztikai magánvállalkozások végzik a vasúti fuvarozáshoz kapcsolódó átrakási, raktározási, határforgalmi, logisztikai és szállítmányozási tevékenységeket**. A térség jelentős kihasználatlan átrakási kapacitásokkal rendelkezik, évente a rendelkezésre álló átrakási infrastruktúra alapján több mint 10 millió tonna áru átrakására, átféjtésére, áttengelyezésére van kapacitása. 2006. szeptemberében megalakult a MÁV 100%-os tulajdonában a rakománykezelési-logisztikai feladatokat ellátó **ZÁHONY-PORT Zrt**, a kormány határozatának megfelelően. A **tevékenységének és kapacitásának főbb jellemzői**: Több mint 60 év átrakási tapasztalattal rendelkezik, 100%-ban állami a MÁV Zrt. tulajdonban működő gazdasági társaság. 5 telephelyen, közel 400 dolgozóval végzi tevékenységét. **Főbb tevékenységi köre**: nagy súlyú gépek, berendezések átrakása, vegyi anyagok átféjtése, igény esetén melegítési technológiával, konténerterminál működtetése, vám szabad terület, fedett, nyitott közvámraktár működtetése, ömlesztett tömegáru és termény átrakás, valamint Spedíciós és VÁM szolgáltatások. **Kapacitások**: Ömlesztett áruféleségek 150-200 kocsi/nap, Vegyi anyagok 84 kocsi/nap, darus átrakás 7000 tonna/nap, Konténer terminál 3 db bakdaru, 300 konténer/nap átrakása, 1000-1200 konténer tárolása, Raktárak kiszolgálása, Egység rakományok, palettás küldemények átrakása 3 tonnás emelővillás targoncákkal 2900 tonna/nap

Záhonyi székhellyel és fő telephellyel rendelkezik a **Kelet-Trans 2000 kft.**, melyet magánemberek alakítottak közel 20 éve. A cég azóta dinamikusan növelte szolgáltatásai palettáját és egyben az átrakási volumenét is. Jelenleg Záhonyban kettő, míg Kisvárdán egy

telephellyel rendelkeznek. Mintegy 40000 m²fedett és 150000 m²nyitott raktárkapacitást működtetnek, és az alapvető logisztikai szolgáltatásokon túl a kiegészítő szolgáltatásokat is nyújtják. A cég által foglalkoztatottak száma 107 fő.

Szintén magántőkéből alakult a **Várda-Garden Kft.** A komorói székhelyű vállalkozás mind Komoróban, mind Záhonyban működtet telephelyet, melyen alapvetően műtrágya kereskedelemmel és ahhoz kapcsolódó logisztikai szolgáltatásokkal, valamint szállítmányozással foglalkoznak.

A korábban Tuzséron működő olasz többségi tulajdonú **TÉKISZ Rt. felvásárlásával tulajdon jogot szerző BLI Kft.**, amely logisztikai tevékenységet folytat. A társaság 60 hektáros területen végez az export-import, illetve tranzit forgalom keretében beérkező áruk raktározásával és átrakásával kapcsolatos tevékenységeket, valamint egy 10.000 m² alapterületű hűtőházat is működtet. A társaság többfajta logisztikai szolgáltatást kínál (közvámraktározás, szállítmányozás, vámügyintézés). 650 m²-en 10 km hosszúságú ipari vágánnyal, 80 000 m² raktár területtel, 150 db kamion befogadására alkalmas terminállal rendelkezik.

Mándoki székhelyű és telephelyű a **Tranzit Csoport**, mely összességében 58.000 m²fedett raktárkapacitással, 200 000 m² nyitott tárolóterülettel, valamint 11 km hosszú saját vasúthálózattal bír a telephelyi adottságainak megfelelően. A cégcsoport több vállalkozást is magában foglal, mely a logisztikai szolgáltatások széles skáláját vonultatja fel. A vállalkozás rendelkezik két 10 tonna teherbírású daruval is, mellyel képes nagyobb tömegű áruk mozgatására. A cégcsoport több mint 100 főt foglalkoztat.

A tuzséri telephellyel rendelkező **Agrochimtranspack Kft.** magyar-országi vegyes tulajdonú gazdasági társaság. A társaság telephelye alkalmas ömlesztett áruk átrakására és logisztikai szolgáltatások nyújtására. A speciális telephelyi adottságoknak megfelelően, mintegy 6000 m² raktárkapacitással rendelkezik, mely az ömlesztett só tárolása esetében egyedüli a térségben.

A **Transfer-R KFT** 1990-ben alakult, mint a térség első önálló export-import tevékenység folytatására alkalmas társas vállalkozás. Mind vasúti mind pedig a közúti közlekedésű szállítmányozás volt a fő tevékenység. Jelen állapotban a társaság olyan tevékenységet folytat, amelyik speciális. Kizárólagosan ez a cég szállít mélyfagyasztott élelmiszert Európából a FÁK országaiba. A kft. a mintegy 10 ha-os területén 3000 m² raktárkapacitást működtet. Tevékenysége bővítéseként cseppfolyós propán –bután és keverék gázok átfejtésére alkalmas berendezéseket épített ki.

Az **ERDÉRT Rt.** a tuzséri telephelyén működteti az ország egyik legnagyobb feldolgozó üzemét, melyhez az alapanyagokat elsősorban a határon túlról, Ukrajnából és Oroszországból importálja. A vállalat a feldolgozást követően a faárakat hazai és külföldi (elsősorban nyugat-európai) piacokon értékesíti. A társaság egésze magyar tulajdonban van.

A **Taurus Carbonpack** Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. 1985 óta működik Tuzséron, napjainkban holland többségi tulajdonban van, és tagja a francia Michelin-csoportnak. A társaság az elsősorban a keleti piacokról (Ukrajnából és Oroszországból) érkező gumiiipari alapanyagok (korom és szintetikus kaucsuk) kezelésével, csomagolásával, szállítmányozásával és forgalmazásával foglalkozik.

1997-től Záhonyban is működtet irodát az **SGS Hungária Kft.**, amely nemzetközi szállítmányozással kapcsolatosan minőségbiztosítással foglalkozik, és ehhez kapcsolódóan különböző logisztikai szolgáltatásoknak nyújt szolgáltatást.

A térségben Záhonyi telephellyel az **Alfagas Kft** és Tuzséron az **Intergas Kft** végzi cseppfolyós gázok(propán, bután és keverék gázok) igény szerinti átfejtését, tárolását és

különböző szállítási módoknak megfelelő szortírozását, töltését. Kapacitásuk külön- külön eléri az évi 150 ezer tonnát.

Orienter Intermodális logisztikai Központ Fényeslitke: 160 hektáros ipari park Fényeslitke Komoró térségében. Képzett vasúti, széles-normál vágányú csatlakozási lehetőség, teljes kommunális vízi közmű, elektromos és gáz hálózat szélessávú internet és telekommunikációs infrastruktúra. Megközelítése mind közút mind vasúti vonatkozásban megoldható. Kiváló lehetőség logisztikai áruelosztó központok, ipari tevékenységet folytató, illetve raktározási tárolási feladatokat ellátó vállalkozások betelepüléséhez

5. Háttér információ, várható forgalom növekedés

- A Visegrádi országok részesedése Ukrajna teljes külkereskedelmi forgalmából közelít a 13%-hoz, amelynek további növelésére lehet számítani.
- Az előrejelzések alapján a Kínából vasúton érkező konténerforgalom mennyiségét sem a Lengyel sem a Szlovák átmenetek kapacitásai nem fogja tudni kezelni. (Lengyelországban már meg is kezdődtek a terminál fejlesztési beruházások, a jelenlegi kapacitások már nem elegendők. Már három nagy kínai logisztikai körzet is érdeklődött az átrakási lehetőségek, kapacitások után. (Xian, Changsha, Chengdu) Xian-nal Záhony-Port Zrt együttműködési szándéknyilatkozatot írt alá 2017-ben.)
- Az alternatív útvonalak nagy forgalma miatt a Borsodchem érdeklődik különféle vegyi anyagok átrakási/átfejtési/tárolási kapacitásai lehetőségei iránt. Jelenleg vegyi anyagok tárolása nem megoldott..
- Ukrajna gabona és egyéb termény forgalma jelenleg nagyrészt az odesszai kikötőn keresztül bonyolódik(**információk szerint eléri az évi 600 ezer tonnát Európa irányába**) de ez az útvonal is a kikötő is kezd bedugulni, másrészt a Duna vízállásának ingadozása is jelentős mértékben akadályozza a szállítás folyamatosságát. Elemzések alapján az ország belsejéből sokkal gazdaságosabb lenne a különféle EU országokba vasúton eljuttatni a terményeket, amelynek jelenleg gátat szab a tárolási kapacitások hiánya, valamint a termény szállító vasúti kocsik mennyisége. Ezt a tendenciát és lehetőséget felismerve, valamint mivel a magyar oldalon a nyomtáváltásnál az átrakók nem rendelkeznek pufferral(gabona tárolási kapacitás) a határ ukrán oldalán több társaság építi ki a jelen kor követelményeinek megfelelő modern termény tároló és logisztikai kapacitását. A Kelet-Nyugat Transzkaspi Nemzetközi Szállítási Útvonal igénybevételével már megindult a kazah gabona szállítása 20 lábás konténerekben európai irányba Grúzián keresztül.
- A körzetben képzett és jelenleg üresen álló 160 hektáros ipari parkban rejlő lehetőségek, az M3 autópálya Vásárosnamény felől Záhonyi irányba történő leágazás becsatolásával fel fognak értékelődni.
- Az ukrán államvasutak **fejlesztési terveiben kiemelt helyen szerepel a csopi (magyar és szlovák irány), valamint a kovei (lengyel irány) kombiterminálok fejlesztése.** Az ukrán vasutak külső cégek bevonásával közösen tervezi ezeket a fejlesztéseket, amelyhez a földterületet, valamint a szükséges vasúti infrastruktúrát biztosítaná az állami közlekedési vállalat. Fő céljuk az ország közlekedési adottságainak kihasználása az ukrán közlekedési rendszer integrálásával a nemzetközi közlekedési hálózatba. Az ukrán kormány elfogadja Ukrajna 2030-ig szóló Közlekedési Stratégiáját. A Fekete-tengeri kikötőket érintően tervezik a Herszoni kikötő és az Olvia kikötő üzemeltetésének koncesszióba adását PPP konstrukcióban. Ukrajna 13 tengeri és 16 folyami kikötővel rendelkezik. **2017-ben a konténerforgalom 590 267 TEU volt, ami 1,8%-os növekedés az előző évhez képest.** Folyamatban van a Juzsnij kikötő 21 méterre és a Csernomorszki kikötő 16 méterre történő mélyítése
- **Az Ukrán Államvasutak** az elmúlt tíz évben, elsősorban geopolitikai okok miatt elveszítették a vasúti tranzit fuvarozásuk jelentős részét (közel 90%-át). 2017-től a transzparencia jegyében **egységes tranzit fuvardíjat vezettek be valamennyi**

fuvaroztató fél számára. A vasúti tranzit vonatkozásában kitörési pont lehet a **Kína és EU országok közötti kereskedelmi forgalom lebonyolításába való intenzívebb bekapcsolódás**, ezért is hozták létre a kazah, azerbajdzsáni és grúz vasutakkal közösen a **'MiddleCorridor' Transzkaszi Nemzetközi Szállítási Útvonalat** (melynek társult tagja a lengyel LHS szélesnyomtávú vasúttársaság is). Új tranzit lehetőséget biztosít az **iráni és azerbajdzsáni vasutak közötti közvetlen kapcsolat kiépítése**, amely az EU országoknak biztosíthat közvetlen vasúti szállítási lehetőséget a Perzsa-öböl országai felé. Az ukrán államvasutak kiemelt feladatként tekint **intermodális központok (hub-ok) kialakítására Kovelben** (lengyel irány) és **Csapon** (magyar és szlovák irány), ezzel **biztosítva a Közép-Európai országok rákapcsolódását a Transzkaszi Nemzetközi Szállítási Útvonalra**. Az ukrán államvasutak tulajdonában lévő két vasúti komp közül az egyiket már felújították, a másik felújítására az üzemeltetésükkel kapcsolatos döntést követően kerülhet sor. (A tervek szerint az érintett – ukrán, georgiai és azerbajdzsáni - vasutak külön közüzemeltető társaságot hoznak létre, tekintettel arra, hogy ez a tevékenység nem teljesen illik a portfóliójukba.)

- Az ukrán kamion kontingens általában szeptemberre felhasználódik szükséges a kamionok vasútra terelése, akár **Rola** vonatok indításával Záhonyból. Ill. a záhonyi közvámraktárakba való befuvarozással és fuvar eszköz váltással, valamint konténerek beállításával enyhíthető a probléma. (Az ukrán-magyar kombináltfuvarozási bizottság napirendjén a téma!)
- Autópályák leterheltségének környezeti hatásoknak, káros anyag kibocsátásnak jelentős csökkentése érhető el a **vidéki terminálok hídfőállásként** történő kiépítésével
- RFC6 Korridor végpontja Záhony, a nyomtáv váltás határán mint jelentős terminál kapacitással számolnak
- A 2017-es kormányrendelet mint vidéki terminálfejlesztést Záhonyi átrakót jelöli meg, ezt preferálja kiemelten a megyei fejlesztési stratégia is.
- Kitörési pont lehet, hogy a térségben jelentős logisztikai vállalkozások, közvámraktárak találhatóak, és **Záhony-Port Zrt üzemeltetésében vámszabadterület kezdte meg működését.**